

**ภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่
Leadership According to Buddhism of Local Politicians to Promote
Community Economy of Huamuang Subdistrict at Song District,
Phrae Province**

ยุวกร จักรรุ่งเรือง¹, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต² และ สมจิต ขอนวงศ์³
Yuwakon Chakrungruang¹, Phrakru Sophonkittibundit² and Somjit Konwong³

Received: 06 May 2025; Revised: 06 October 2025; Accepted: 08 October 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรม 3 กับภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และนำเสนอภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ การวิจัยเป็นรูปแบบผสมวิธี ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 372 คน มีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรม 3 กับภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ด้วยการตีความเชิงเนื้อหาพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนหลักปาปนิกรรม 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับมาก และ การนำเสนอการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำด้านจักษุ มา มีวิสัยทัศน์ มองเห็นโอกาสพัฒนาชุมชนหลายมิติ ใช้เทคโนโลยีและวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น 2) ภาวะผู้นำด้านวิรูโร เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ถ่ายทอดความรู้และทักษะจริง ทำงานร่วมกับชุมชนและให้คำแนะนำเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ 3) ภาวะผู้นำด้านนิสสสัมปโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี สร้างความร่วมมือและความไว้วางใจ เปิดรับความคิดเห็นประชาชน นำสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

^{1 2 3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus
Corresponding Author, E-mail: yuwakon2519@gmail.com

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; นักการเมืองท้องถิ่น; ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

Abstract

This research article aims to examine the level of Buddhist-oriented leadership in promoting the community economy, investigate the relationship between the Three Pāpañika-dhammas (principles of a good merchant) and Buddhist-oriented leadership for community economic promotion, and propose an approach to strengthening Buddhist-oriented leadership to support community economic development in Song District, Phrae Province. A mixed-methods design was employed. Quantitative data were collected from a sample of 372 participants aged 18 years and above using a questionnaire. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were used to analyze the data, while Pearson's correlation coefficient was applied to examine the relationship between the Three Pāpañika-dhammas and Buddhist-oriented leadership for community economic promotion. Qualitative data were obtained through interviews and focus group discussions with nine key informants and analyzed using descriptive content analysis.

The findings revealed that the overall level of local politicians' leadership promotion for community economic development was high. In addition, the Three Pāpañika-dhammas demonstrated a strong positive relationship with the promotion of Buddhist-oriented leadership for community economic development. The proposed leadership approach consists of three dimensions: (1) Cakkhumā leadership, characterized by vision, the ability to identify opportunities for multidimensional community development, the use of technology, and strategic planning to drive the local economy; (2) Vidūro leadership, reflecting domain-specific expertise, the practical transfer of knowledge and skills, collaboration with local communities, and the provision of academic guidance to enhance economic development; and (3) Nisassampanno leadership, emphasizing strong interpersonal relationships, trust-building and cooperation, openness to public opinions, and support for sustainable community development.

Keywords: Leadership; Local politicians; Community Economic Development

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยการปกครองที่เกิดตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการปกครองตนเอง โดยสิ่งที่สามารถสะท้อนระดับของการกระจายอำนาจ และความเป็นอิสระขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่น เป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ อาทิ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้นำท้องถิ่น ทรัพยากรบุคคลที่มีความชำนาญความสามารถ เงินทุน กฎหมายที่สนับสนุนหรือเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ความสอดคล้องของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศและท้องถิ่น ตลอดจนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2547) นักการเมืองท้องถิ่นถือเป็นผู้นำของประชาชน และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่ดี มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยิ่ง การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน มากกว่า ผลกำไร และสิ่งที่มุ่งหวังสูงสุด คือการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข หรือการทำให้ประชาชนพ้นทุกข์ มีสุขนั่นเอง แต่หัวใจสำคัญอยู่ที่ทำอย่างไรจึงจะสามารถบูรณาการการบริหารงานท้องถิ่น โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้วยภาวะผู้นำให้ส่งผลต่อประชากรในท้องถิ่นของไทยได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเรื่องทั้งหมดนี้ ถือเป็นภาระความรับผิดชอบที่ผู้นำท้องถิ่นต้องนำไปพิจารณา ดังคำกล่าวที่ว่า “กระจกมีไว้ส่องหน้า ปัญญามีไว้ส่องหัว ความซื่อมีไว้ส่องคุณธรรม ผู้นำมีไว้ส่ององค์การนักบริหารมีผลงานเป็น กระจกเงา” (ศิกานต์ อิสสระชัยยศ, 2559) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มอาชีพ การสนับสนุนทุนดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร งานฝึกอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรมไทย เป็นต้นโดยกำหนดประเภทของกลุ่มงานภารกิจถ่ายโอนดังกล่าว เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกทำโดยอิสระ การส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน มีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและเพิ่มศักยภาพของชุมชน ให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเหมาะสมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนได้มีการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มอาชีพ ให้มีความสามารถในการผลิตการตลาดและการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง มีกลุ่มอาชีพที่ก่อตั้งจากการรวมตัวของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่สังคมที่เรียกว่า สังคมอยู่ดี มีสุข ซึ่งปัจจุบันกลุ่มอาชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง มีจำนวนทั้งสิ้น 9 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ผลิตผ้าเยื่อมคราม, กลุ่มแหยมหมูโบมะยม, กลุ่มน้ำพริกปลาบ้านวังพอน, กลุ่มข้าวแต่นบ้านวังพอน, กลุ่มข้าวแต่นบ้านดงเจริญ, กลุ่มชิงอบ, กลุ่มกล้วยฉาบบ้านวังพอน, กลุ่มน้ำพริกกาหมูบ้านดงเจริญ และกลุ่มพริกทอดบ้านหัวเมือง ซึ่งปัจจุบัน การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ปัญหาที่สำคัญเหล่านี้ได้แก่ ปัญหา ขาดทักษะ และความชำนาญในการผลิต ไม่มีการพัฒนาสินค้า และบรรจุภัณฑ์ เช่น สินค้า ของกลุ่มอาชีพไม่มีชื่อเสียงโดดเด่น และแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ทั้งขาดทักษะในการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาดของสินค้า OTOP เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง, 2567) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จ ต้องอาศัยผู้นำที่มีความชำนาญ ความสามารถ มีความเข้าใจปัญหาในพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องรู้จักนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาปรับใช้เพื่อพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นให้น่าอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองท้องถิ่น ที่นำหลักพระพุทธศาสนาใช้ในการเป็นผู้นำ สามารถสร้างความเข้มแข็ง และความร่วมมือในชุมชนได้ดี รวมถึงการใช้ปัญญาในการตัดสินใจ และการส่งเสริมเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตาม ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมืองให้บรรลุผลโดยใช้หลักธรรมปาปนิคธรรม 3 สามารถประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

จากที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยมีคำถามการวิจัยสำคัญว่า (1) ภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่ อยู่ในระดับใด (2) หลักปาปนิคธรรม 3 มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนมากน้อยเพียงใด และ (3) รูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนควรเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิคธรรม 3 กับภาวะผู้นำตามแนวของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีซึ่งรวมการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน 5,323 คน ใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาณิกรรม 3 กับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีจำนวนทั้ง 3 ด้าน ๆ ละ 15 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเข้าพื้นที่ในการเก็บข้อมูลด้วยการแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลมีความถูกต้องและครบถ้วน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากแบบสอบถามถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ คือ 1) สถิติพรรณนา ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติอนุมาน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ปกครองท้องถิ่น จำนวน 2 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการสร้างแบบสัมภาษณ์เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลถูกดำเนินการโดยผู้วิจัยที่ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและถูกต้องที่สุด

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผ่านการบันทึกเสียง และจดบันทึกอย่างเป็นระบบ จากนั้นข้อมูลถูกนำมาแยกแยะและจัดเรียงเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

จากการวิจัยพบว่า ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$) แสดงว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีพฤติกรรมผู้นำที่ตอบสนองต่อบทบาทความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ และแบบให้มีส่วนร่วม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.79$) เท่ากันบ่งชี้ถึงการบริหารที่เน้นการบรรลุเป้าหมาย และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ที่เน้นผลสัมฤทธิ์ร่วมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในขณะที่ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ($\bar{X}=3.56$) และแบบสั่งการ ($\bar{X}=3.52$) อยู่ในระดับมากเช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า สามารถแสดงค่าเฉลี่ยตามตารางต่อไปนี้

ข้อที่	ภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านผู้นำแบบสนับสนุน	3.56	0.57	มาก
2	ด้านผู้นำแบบสั่งการ	3.52	0.57	มาก
3	ด้านผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ	3.79	0.72	มาก
4	ด้านผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม	3.79	0.51	มาก
	ภาพรวม	3.62	0.57	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติปาปณิกธรรม 3 โดยภาพรวม

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อาจแสดงให้เห็นว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีการกำหนดนโยบาย และแผนงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นมีปรับปรุงการทำงานรวดเร็ว และลดขั้นตอนในการทำงานเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนนักการเมืองท้องถิ่นเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนนักการเมืองท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์ในการทำงานเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น มีการเรียนรู้ และกล้าเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่เศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรม 3 กับการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมืองอำเภอสอง จังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปาปณิกธรรม 3 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจักขุมา มิวสิยัทศน์ 2) ด้านวิริโร เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3) ด้านนิสสยสัมปโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี กับ

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ผู้นำแบบสนับสนุน 2) ผู้นำแบบสั่งการ 3) ผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม 4) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				
	ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น				
ตัวแปรอิสระ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
X1	.901**	.699**	.922**	.815**	.914**
X2	.898**	.688**	.939**	.836**	.922**
X3	.893**	.655**	.937**	.885**	.927**
X	.917**	.700**	.953**	.861**	.940**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรม 3 กับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

จากตารางพบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับมาก ($r=0.94^{**}$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า จักขุมา (มีวิสัยทัศน์) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับระดับมาก ($r=0.91^{**}$) วิรุโ (เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับระดับมาก ($r=0.92^{**}$) และ นิสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ดี) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับระดับมาก ($r=0.93^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรม 3 กับการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักปาปนิกรรม 3 มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับมาก กล่าวคือ เมื่อนำหลักปาปนิกรรม 3 มาส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจึงส่งผลให้การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน

3. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

การส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ 3 ด้าน ได้แก่

1) จักขุมา มีวิสัยทัศน์ การมีวิสัยทัศน์มีผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนและการมีส่วนร่วม ซึ่งทั้งสองด้านนี้แสดงความสัมพันธ์ที่สูงมาก ซึ่งหมายความว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถสร้างความร่วมมือ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ผู้นำแบบสั่งการ และมุ่ง

ความสำเร็จก็มีความสัมพันธ์ที่ดี แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนการพัฒนา และการทำงานในทิศทางที่ชัดเจน และประสบผลสำเร็จได้

2) วิธูโร เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้นำมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุกด้านของภาวะผู้นำในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุน การมีส่วนร่วมและการมุ่งความสำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้นำที่มีเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ส่วนด้านการสั่งการก็มีความสัมพันธ์ที่ดีแต่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความชำนาญในงานยังคงมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดทิศทาง และการดำเนินการต่าง ๆ ให้สำเร็จ

3) นิสัยสัมพันธ์ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผู้นำแบบสนับสนุน การที่นักการเมืองมีมนุษยสัมพันธ์ดีจะช่วยเสริมสร้างการสนับสนุนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพราะการสนับสนุนที่ดี ทำให้เกิดความร่วมมือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ตามหลักปาปณิกธรรม 3 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า นักการเมืองท้องถิ่นควรเพิ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การมีมนุษยสัมพันธ์ และวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ให้มากยิ่งขึ้นนั้น ถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืน และมั่นคงในระยะยาว เพราะทั้งสามปัจจัยนี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น และสร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวภัทร โดสุวรรณ (2567) เรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านเด่นมะขาม ตำบลตลุกกลางทุ่ง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริม พัฒนาในระดับก้าวหน้า ผู้นำสามารถพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่สนใจได้ 2) ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชาวบ้านและหน่วยงานของภาครัฐ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่แรกเริ่ม และอีกหนึ่งปัจจัยของผู้นำที่ทำให้ชาวบ้าน ยอมรับ คือ การเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การเสียสละ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ วีระนนท์ จากผา (2566) เรื่องภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามอาจ เขียวงามดี และคณะ (2567) เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำหมายถึง คนที่ประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถ จนก่อให้เกิดอำนาจ อิทธิพล หรือ เกิดการยอมรับจนสามารถจูงใจผู้อื่นหรือชักพาผู้อื่น ให้ปฏิบัติตามภารกิจงานของกลุ่ม หรือองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ผู้นำหรือองค์กรตั้งไว้ และภาวะผู้นำนั้น จึงอาจจะหมายถึง กระบวนการที่ ผู้นำใช้อิทธิพล หรืออำนาจหน้าที่ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการบอกและชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยความสะดวก เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันในการถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการในการจูงใจและปฏิสัมพันธ์ให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมได้บรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้นั่นเอง

2. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักปาปนิกรรม 3 ได้แก่ จักขุมา, วิจิโร, นิสสยสัมปันโน กับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่าทุกคู่ตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หลักนิสสยสัมปันโน มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำโดยรวมสูงที่สุด ($r=0.92^{**}$) สะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเหมาะสม มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นความเข้าใจผู้อื่น และการทำงานร่วมกันในชุมชนอย่างมีเมตตาหลักวิจิโร และจักขุมา ก็มี ความสัมพันธ์ในระดับสูงกับภาวะผู้นำโดยรวมเช่นกัน ($r=0.92^{**}$ และ 0.94^{**} ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า การมีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นคุณลักษณะที่สนับสนุนภาวะผู้นำในทุกมิติ ทั้งด้านการตัดสินใจ การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย และการกำกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเมื่อนำทั้งสามหลักธรรมมารวมกันพบว่ามี ความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำโดยรวม สูงถึง $r=0.94$ ซึ่งจัดอยู่ในระดับความสัมพันธ์สูงมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศันสนีย์ คำเงิน และคณะ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองลำสามแก้ว อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า หลักปาปนิกรรม โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองลำสามแก้วอยู่ในระดับสูง และการประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองลำสามแก้ว พบว่า ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ชัดเจน โปร่งใส และสื่อสารเข้าใจง่าย ด้านวิจิโร บริหารจัดการและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านนิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดีและใส่ใจการพัฒนาคุณธรรมของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฐพล ปญญาพล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

แนวทางการประยุกต์หลักปาปนิกรรม 3 เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัยทันสถานการณ์ และมองการณ์ไกลมีความคิด ที่ทันสมัย มีความรอบรู้ รอบคอบ ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมโลก มีทักษะในการทำงานที่ดี เข้าถึงปัญหาด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาและทำให้การแก้ไขด้วยปัญญา เพื่อให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี ปฏิบัติงานด้วยความมีจิตใจที่ ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสัณยา สุทธิสีโล และคณะ (2567) เรื่องการส่งเสริมภาวะผู้นำ นักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทศุติยาปาปนิกรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทศุติยาปาปนิกรรม 1) ด้านจักขุมา ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัย ทันสถานการณ์ และมองการณ์ไกล มีความรอบรู้ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ของสังคมโลก 2) ด้านวิริโร ผู้นำต้องเข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ชุมชน นั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี 3) ด้านนิสสยสัมปันโน ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้การสื่อสาร กับประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตน ยังสอดคล้องกับงานของ พระครูโกมุทสุวรรณาภรณ์ (บัวลอย กาฬภักดี) (2565) เรื่องภาวะผู้นำในทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า บทบาทของผู้นำต้องรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงานที่องค์กรกำหนดไว้ตามลักษณะประเภทงานที่ผู้นำจะต้องทำ ช่วยเสริมสร้างให้ ปริมาณ และคุณภาพของงานได้รับผลสูงสุด เป็นผู้ติดต่อประสานงานในองค์กร เพื่อให้งาน มีประสิทธิภาพ เป็นผู้สั่งงานและควบคุมงานทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นำพา หน่วยงานไปจนสู่บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จก้าวหน้า

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมือง ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จาก การวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ในการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ ดังนี้

ผลการวิจัยนำเสนอ “V-TAME MODEL” สอดคล้องกับ V=Vision ผู้นำมีวิสัยทัศน์มองเห็นทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาว และวางแผนใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ T=Technology ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ออนไลน์และการจัดการข้อมูล เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีทิศทาง A=Action ลงมือปฏิบัติจริง พบปะ รับฟัง และสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น M=Morality ยึดหลักคุณธรรม ซื่อสัตย์ เมตตา ไม่เอาเปรียบประชาชน ทำให้เกิดความไว้วางใจและการยอมรับ E=Expert มีความรู้รอบด้าน วิเคราะห์ปัญหา วางแผนและตัดสินใจได้แม่นยำ เพื่อบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการศึกษาวิจัยได้ว่าภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก หลักปาปณิกรรม 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมภาวะผู้นำในระดับสูง ภาวะผู้นำด้านจิตอาสา เน้นวิสัยทัศน์ ใช้เทคโนโลยี และวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชนภาวะผู้นำด้านวิธูโร มีความเชี่ยวชาญ ถ่ายทอดทักษะ และทำงานร่วมกับชุมชนอย่างจริงจัง ภาวะผู้นำด้านนิสสัยสัมปโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี เปิดรับความคิดเห็น และสร้างความไว้วางใจ ทั้งสามด้านช่วย

เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และผู้วิจัยมีข้อเสนอเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น โดยยึดหลักจกัขมา วิฐโร และนิสสยสัมปันโน เพื่อเสริมคุณธรรมและทักษะบริหาร

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหลักสูตร “ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา” เน้นวิสัยทัศน์ ความเชี่ยวชาญ และมนุษยสัมพันธ์ให้เหมาะกับชุมชน

1.3 ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม โดยใช้นโยบายกำหนดระบบประเมินที่ยึดหลักปาปนิกรรม 3

1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเมืองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ร่วมวางแผน เสนอแนวทาง และประเมินผลงานนักการเมือง

1.5 ใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้นักการเมืองท้องถิ่นขับเคลื่อนด้วยความซื่อสัตย์ มุ่งผลสำเร็จ และสร้างการมีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงชุมชนกับการพัฒนาระดับจังหวัดและประเทศ

2.2 พัฒนาผู้นำเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผ่านการฝึกอบรมด้านโครงการ งบประมาณ การตลาด และกฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ

2.3 เสริมสร้างผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี โดยเปิดเวทีประชาคม เสวนา หรือออนไลน์ เพื่อเข้าถึง เข้าใจ และเอื้ออาทรประชาชนอย่างแท้จริง

2.4 บูรณาการภาวะผู้นำเชิงพุทธ เช่น หลักปาปนิกรรม ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างผู้นำที่มีทั้งคุณธรรมและความสามารถควบคู่กัน

2.5 จัดตั้งเครือข่ายผู้นำท้องถิ่นต้นแบบ ในด้านเศรษฐกิจ เกษตร และท่องเที่ยว เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลดความซ้ำซ้อน และเสริมพลังพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

นวกัทร โตสุวรรณ. (2567). บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านเด่นมะขาม ตำบลตุลกลางทุ่ง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก. วารสาร รัชต์ภาคย์, 18(56), 249-263.

พระครูโกมุทสุวรรณภรณ์ (บัวลอย กาฬภักดี). (2565). ภาวะผู้นำในทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 28(2), 79-89.

พระมหาณัฐพล ปญญาพโล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขต การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. (สารนิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระสัทยา สุทธิสีโล, เบญญาภา อัจฉฤกษ์ และไพวรรณ ปุริมาตร. (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำ
นักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบล
เมืองคง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(6), 31-43
- วสันต์ เหลืองประภัสร์ (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดองค์ประกอบขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น: ความเป็นอิสระ การกำกับดูแล และการตรวจสอบองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- วีระนนท์ จากผา. (2566). ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการ
ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอรามบุรี จังหวัดสกลนคร.
(วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏสกลนคร.
- คันสนีย์ คำเงิน หัฏฐกรณ์ แก่นท้าว และจิตติภูมิ หมั่นมี. (2568). การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อ
ส่งเสริมภาวะผู้นำการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองลำปางแก้ว อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 8(4), 70-83.
- ศิกานต์ อีสระชัยยศ. (2559). การพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น: ประสบการณ์จากนานาชาติและ
ทางเลือกเพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 14(1), 1-20.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่. (2567). แผนพัฒนาท้องถิ่น
(พ.ศ. 2556-2570) ฉบับทบทวน. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2568. เข้าถึงได้จาก
https://www.hua-muang.go.th/index/load_data/?doc=13223
- องอาจ เขียวงามดี, บุญร่วม คำเมืองแสน และกฤตสุขิน พลเสน. (2567). การพัฒนาภาวะผู้นำตาม
แนวพุทธปรัชญาเถรวาทในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารปรัชญา
ปริทรรศน์, 29(2), 91-101.